

DOI: [10.32702/2307-2156-2019.9.82](https://doi.org/10.32702/2307-2156-2019.9.82)

УДК 351.82

Ю. М. Малігон,
здобувач кафедри економічної безпеки, публічного управління та адміністрування,
Державний університет «Житомирська політехніка»
ORCID ID: 0000-0002-6577-167X

ХАРАКТЕРИСТИКА ОСВІТНЬОЇ СКЛАДОВОЇ КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

Y. M. Maligon
candidate of the Department of Economic Security,
Public Management and Administration, Zhytomyr Polytechnic State University

CHARACTERISTICS OF THE EDUCATIONAL COMPONENT OF HUMAN RESOURCES IN THE FIELD OF HEALTHCARE OF UKRAINE

Стаття присвячена дослідженню процесу бурхливого розвитку інноваційних технологій, приросту знань та глобалізаційних процесів; інтелект, знання, творчий потенціал та освіченість стають рушійною силою та передумовою на шляху прогресу та розвитку суспільства. Лише високоосвічена людина в змозі успішно пристосовуватися до умов сьогодення, орієнтуватися у сучасних реаліях життя та забезпечувати оптимальний рівень віддачі як для себе, так і для суспільства. Необхідність саме у таких фахівцях диктує потребу в зміні підходів до державного управління системою кадрового забезпечення усіх сфер та галузей життєдіяльності суспільства, у тому числі й системи охорони здоров'я. При розробці дієвої державної кадрової політики у сфері охорони здоров'я пріоритетне значення, на наш погляд, слід приділити саме освітній складовій. У даному контексті під освітньою складовою слід розуміти сукупність дій освітнього та професійно-підготовчого спрямування, що здійснюють безпосередній вплив на покращення кількісно-якісних характеристик кадрового потенціалу системи охорони здоров'я.

The article is devoted to the study of the process of rapid development of innovative technologies, the growth of knowledge and globalization processes, intelligence, knowledge, creativity and education become the driving force and prerequisite for progress and development of society. Only a highly educated person can successfully adapt to today's conditions, navigate the modern realities of life and provide the optimal level of return for themselves and society. The need for such specialists dictates the need to change approaches to public administration of the personnel system of all spheres and spheres of society, including the health care system.

In our opinion, the educational component should be given priority in the development of an effective state personnel policy in the field of health care.

In this context, the educational component should be understood as a set of educational and vocational training activities that have a direct impact on improving the quantitative and qualitative characteristics of the human resources of the health care system.

Higher education remains a determining determinant of the formation of the educational component. Increasing the requirements for higher medical education and competencies of doctors helps to increase their competitiveness in today's labor market. In addition to gaining an array of

professional knowledge and skills, receiving higher education, the specialist acquires experience in analysis and introspection, the ability to think critically and search for information, which in later professional life ensures the adequacy of appropriate mechanisms and areas of activity.

In modern conditions against the background of total aging of the population and, accordingly, the labor force in Ukraine, the role of public health becomes especially relevant in the context of formation and development of human resources in all spheres of society, including health care in particular.

Thus, the study of the impact of the educational component is an integral part of the formation of an effective system of staffing in the field of health care in Ukraine.

Ключові слова: державна політика; державна кадрова політика; освітня складова; освітній процес; кадри; підготовка кадрів.

Key words: state policy; state personnel policy; educational component; educational process; personnel; training.

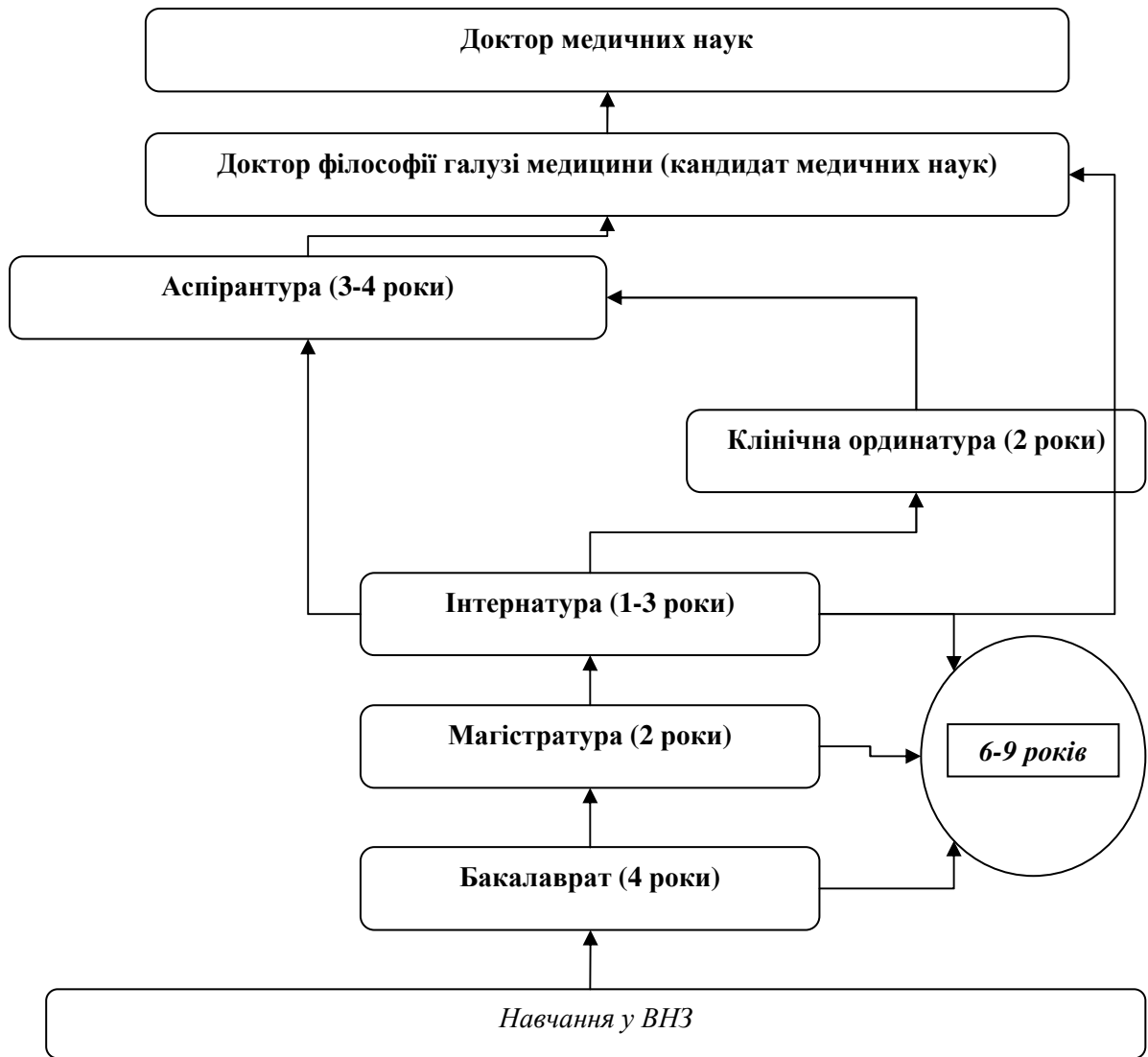
Постановка проблеми. В сучасних умовах стрімкого розвитку державної політики, державних перетворень одним із головних завдань є вдосконалення існуючої системи кадрового забезпечення сфери охорони здоров'я. Така важливість зумовлена важливістю кадрового потенціалу в функціонуванні та розвитку системи. Наявність достатньої кількості кадрів, рівень їх кваліфікації, розподіл відповідно до посад, рівень оплати праці, умови праці, соціальне забезпечення – невід'ємні елементи успішного процесу функціонування всього механізму. Масштабні зміни, які відбулись в процесі євроінтеграції вплинули на ефективність діяльності органів державної влади, які без виключення внесли зміни в функціонування закладів освіти.

Ефективна державна політика не повинна виключати важливість освітньої складової в процесі підготовки кадрів системи охорони здоров'я в цілому.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідження основних проблем, що стосуються кадрової політики завжди було і залишається в полі зору науковців різних країн. Серед основних вчених, які зацікавились вивченням наведеної проблеми варто зазначити О.А. Грішнову, Е.М. Лібанову, О.В. Макарову, Л.С. Лісогор, С.А. Калашнікову, В.В. Тертичку, О.В. Берданову, В.В. Близнюк, І.М. Новак, Я.І. Юрик та інших. Проте, дослідження, які стосуються освітньої складової кадрового забезпечення у сфері охорони здоров'я України розглянуті досить фрагментно та потребують більш детального аналізу.

Метою дослідження опрацювання основних характеристик освітньої складової кадрового забезпечення у сфері охорони здоров'я України.

Викладення основного матеріалу. Вища освіта залишається визначальною детермінантою формування освітньої складової. Підвищення вимог до отримання вищої медичної освіти та компетенцій лікаря сприяє підвищенню їх конкурентоспроможності на сучасному ринку праці. Крім отримання масиву професійних знань та вмінь, отримуючи вищу освіту, фахівець набуває досвіду з аналізу та самоаналізу, критичного мислення та пошуку інформації, що в подальшому професійному житті гарантує адекватність вибору відповідних механізмів та напрямів потрібної активності.

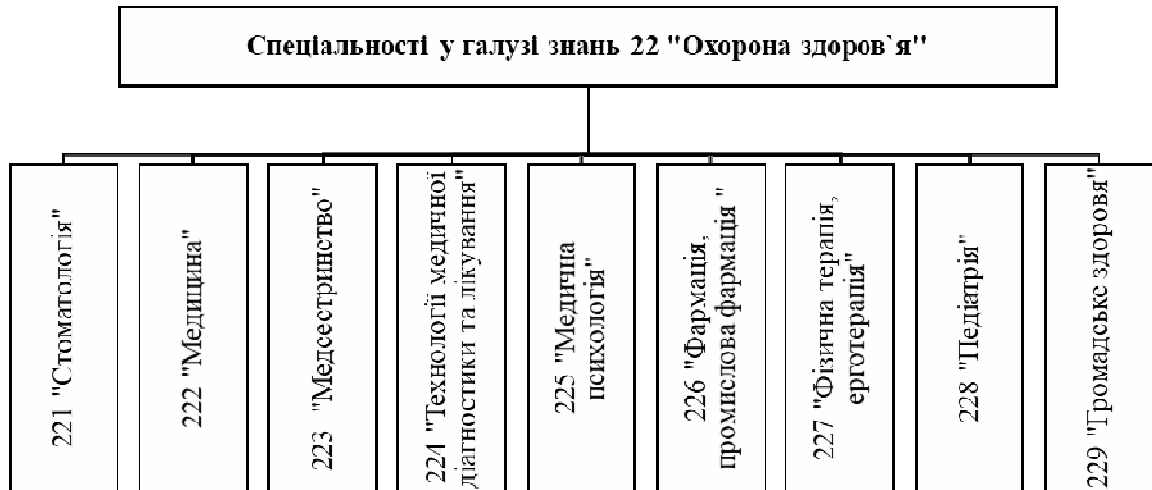

Рис. 1. Багаторівнева структура безперервної професійної медичної освіти в Україні (станом на початок 2021 року)

Як видно з рис. 1, достатньо розгалуженою є структура безперервної професійної медичної освіти в Україні. Так, навчання у медичному ВНЗ триває 6-9 років, що включає 4 роки навчання на бакалавраті, 2 роки у магістратурі та 1-3 – в інтернатурі.

Сьогодні достатньо розгалуженою є сукупність спеціальностей галузі знань 22 «Охорона здоров'я», за якими можливе здійснення підготовки фахівців для отримання кваліфікації у медичній сфері. Так, дана галузь знань об'єднує 9 основних спеціальностей, за якими можуть здобувати знання майбутні медики, а саме:

- 221 «Стоматологія»;
- 222 «Медицина»;
- 223 «Медсестринство»;
- 224 «Технології медичної діагностики та лікування»;
- 225 «Медична психологія»;
- 226 «Фармація, промислова фармація»;
- 227 «Фізична терапія, ерготерапія»;
- 228 «Педіатрія»;
- 229 «Громадське здоров'я» (рис. 2).

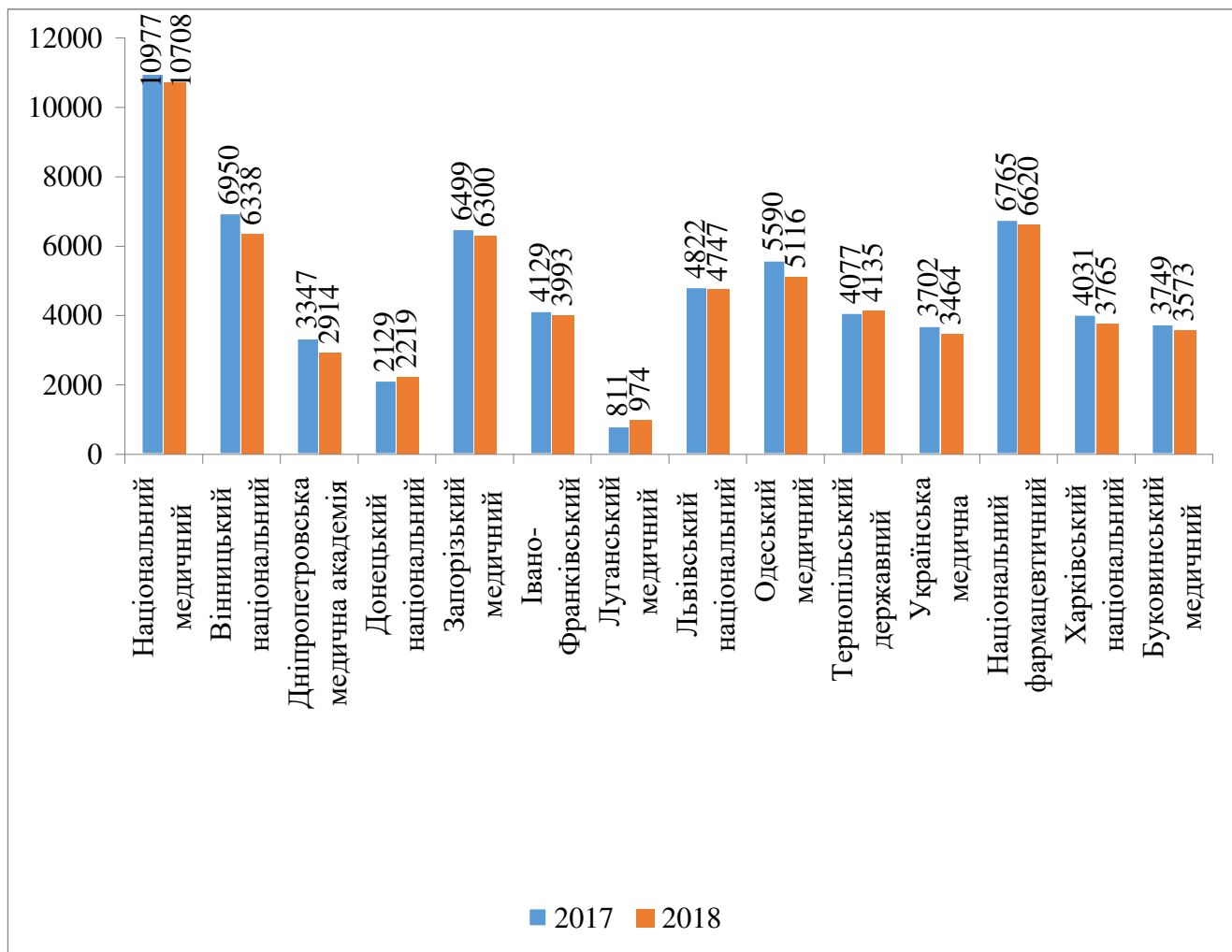
Рис. 2. Перелік спеціальностей у сфері охорони здоров'я в Україні

Таким чином, за допомогою рисунка 2 ми можемо спостерігати, що кількість спеціальностей досліджуваної галузі знань є досить широкою, що дозволяє охопити максимальну кількість потенційних абітурієнтів.

За даними Державної служби статистики України, за медичними спеціальностями у системі вищої освіти України навчається понад 150 тис. громадян України та більше ніж 23 тис. іноземних громадян. У переважній більшості студенти медичних ВНЗ здобувають освіту в університетах, підпорядкованих Міністерству охорони здоров'я України.

Наразі в Україні функціонують 14 державних медичних ВНЗ, а також 5 приватних. Крім того, у підпорядкуванні МОЗ є 3 заклади післядипломної освіти. Так, підготовку медиків в Україні здійснюють Національний медичний університет, Вінницький національний медичний університет, Дніпропетровська медична академія, Донецький національний медичний університет, Запорізький медичний університет, Івано-Франківський національний медичний університет, Луганський медичний університет, Львівський національний медичний університет, Одеський медичний університет, Тернопільський державний медичний університет, Українська медична стоматологічна академія, Національний фармацевтичний університет, Харківський національний медичний університет та Буковинський медичний університет.

Усього в Україні 65,7 тис. здобувачів вищої медичної освіти, з яких 24,3 тис. навчаються за державним замовленням та 41,4 тис. – за кошти фізичних та юридичних осіб.

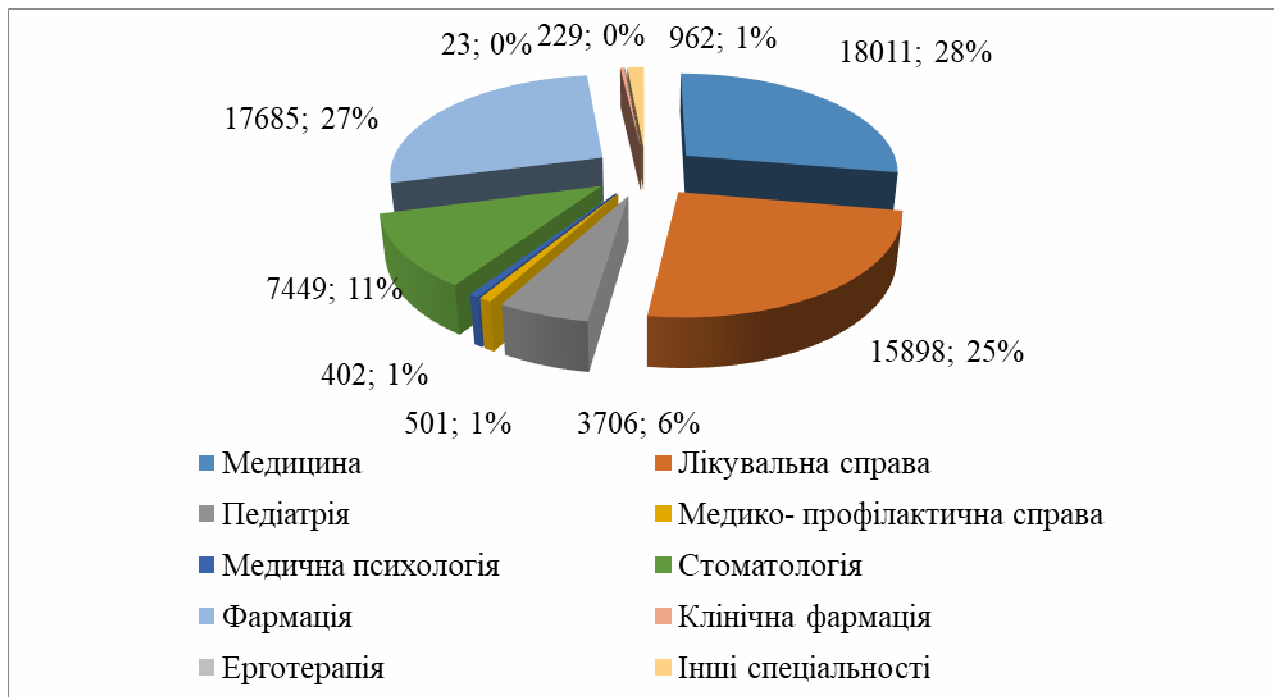

Рис. 3. Кількість студентів вищих медичних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації [3]

Як видно з рис. 3, найбільший контингент студентів має Національний медичний університет – у 2017 році у ньому навчалося 10977 студентів, а у 2018 – 10708.

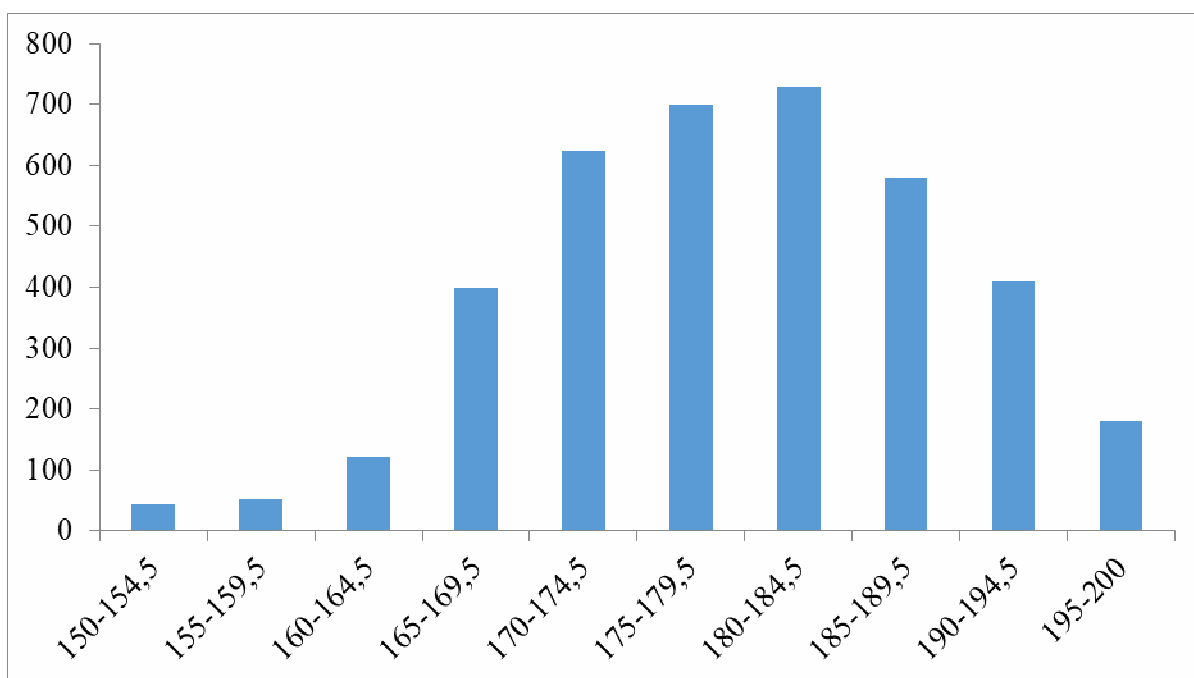
Друге та третє місце у даному рейтингу посідають Вінницький національний медичний університет та Національний фармацевтичний університет із кількістю студентів у 2018 році на рівні 6338 та 6620 студентів відповідно.

Не менш успішним є й Запорізький медичний університет з кількістю студентів у 2018 році на рівні 6300 осіб.

Рис. 4. Розподіл студентів вищих медичних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації за спеціальностями у 2018 р. [3]

Для вступу у медичний ВНЗ в Україні вступник має достатньо успішно скласти іспити у загальноосвітніх закладах по завершенню навчання. У переважній більшості середній бал за профільні предмети для вступу у медичний ВНЗ повинен перевищувати 180 балів із 200 можливих. Так, у 2018 році більшість вступників у медичні ВНЗ мали високі середні бали з профільних предметів, що демонструє рисунок 5.

Рис. 5. Кількість осіб із середнім балом двох профільних предметів (медицина) у 2018 році [3]

Спробуємо проаналізувати кількість студентів вищих медичних навчальних закладів I-II рівнів акредитації у розрізі окремих адміністративно-територіальних одиниць України за допомогою рисунку 6.

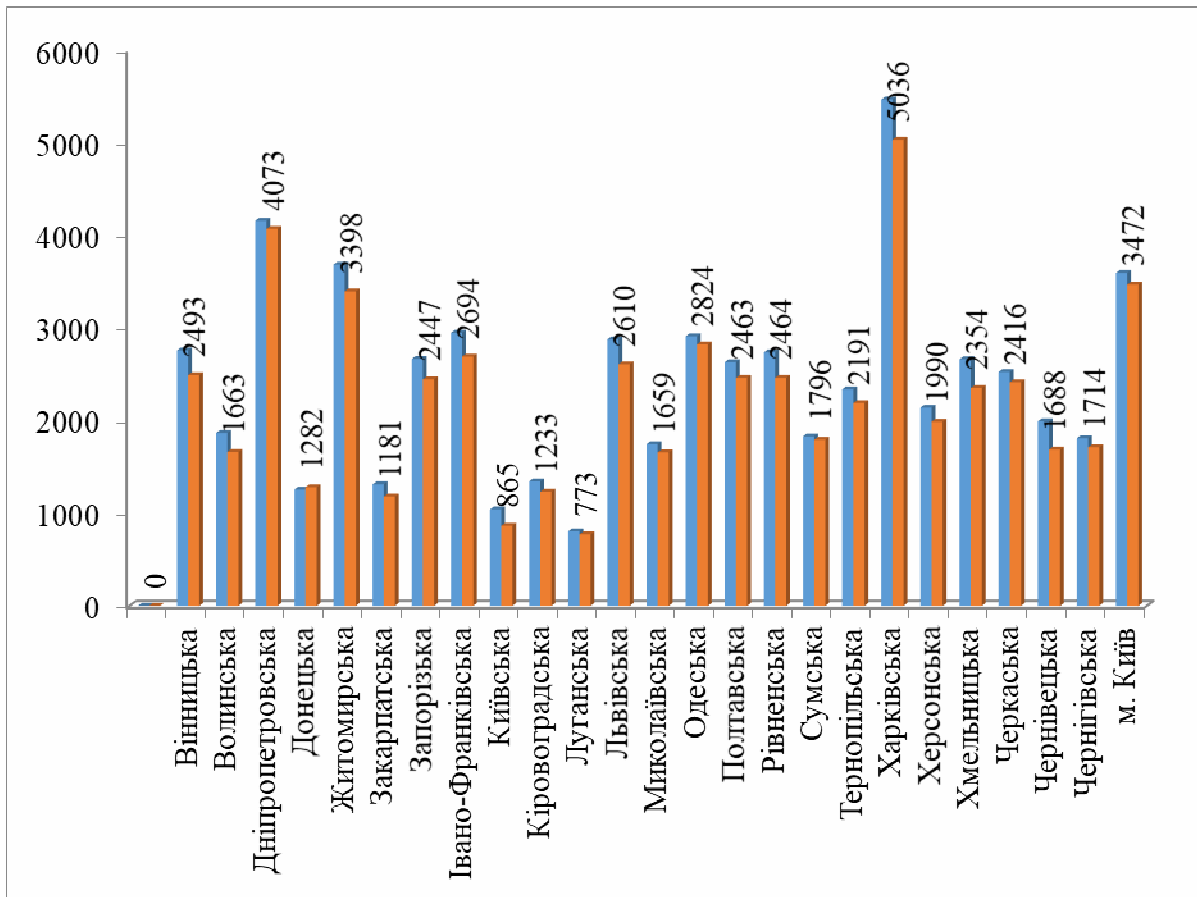

Рис. 6. Кількість студентів вищих медичних навчальних закладах I-II рівнів акредитації у розрізі адміністративно-територіальних одиниць у 2017-2018 рр. [3]

Аналіз рис. 6 свідчить про неоднорідність розподілу кількості студентів вищих медичних навчальних закладів I-II рівнів акредитації у розрізі адміністративно-територіальних одиниць. Як видно з рис.6, найбільша кількість студентів зафіксована у Харківській, Дніпропетровській та Житомирській областях та м. Києві як у 2017 році, так і у 2018 році.

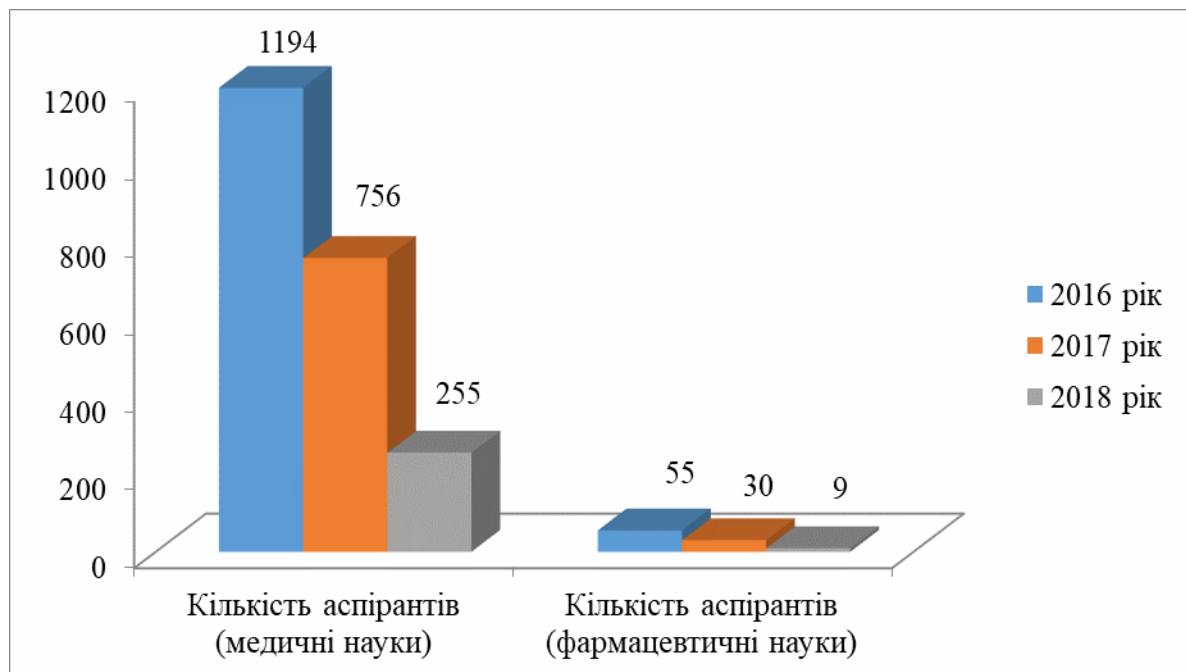

Рис. 7. Кількість аспірантів медичних та фармацевтичних галузей наук у 2016-2018 рр.[3]

Однією з основних функцій Міністерства охорони здоров'я України є забезпечення ефективної системи контролю за якістю професійної підготовки майбутніх випускників вищих медичних та фармацевтичних закладів освіти. Крім того, особливої актуальності у сучасних умовах набуває необхідність модернізації

навчання у ВНЗ медичної сфери та приведення у відповідність її якості до міжнародних стандартів. Успішна реалізація даних напрямів є запорукою успіху й в реалізації реформи системи охорони здоров'я в цілому.

Так, від кількісних показників роботи медичних ВНЗ напряму залежить і якість підготовки фахівців медичної галузі у контексті її реформування, зміни орієнтирів кадрової політики та фінансування системи охорони здоров'я.

Висновки і перспективи подальших досліджень: Отже, узагальнюючи вищезазначені матеріали, варто зауважити, що для удосконалення освітньої складової кадрового забезпечення у сфері охорони здоров'я необхідно впроваджувати людинорієнтовані стратегії розвитку, основною метою яких буде підвищення освіченості та кваліфікації не лише персоналу, але й самих керівників медичних установ. Така особливість зумовлена специфікою послуг, які надають заклади охорони здоров'я, а також знаннями та вміннями керівника.

Таким чином, варто наголосити на необхідності впровадження в навчальні програми, підготовчі курси, курси підвищення кваліфікацій дисциплін, опанування знань яких буде сприяти розвитку ініціативності здобувачів (слухачів).

Список літератури.

1. Авраменко Т. П. Кадрова політика у реформуванні сфери охорони здоров'я : аналіт. доп. / Т. П. Авраменко. – К. : НІСД, 2012. – 35 с.
2. Грішнова О. Формування людського капіталу у сфері охорони здоров'я: проблеми та напрями зменшення фіктивізації / О. Грішнова, О. Брінцева // Економіка. – 2019. – №2(203). – С. 11-15
3. Довідник «Медичні кадри та мережа закладів охорони здоров'я системи МОЗ України за 2017-2018 роки» // Державний заклад «Центр медичної статистики МОЗ України». 2019. 66 с. С. 57.
4. Коваленко О. Наближення засад підготовки сучасних керівних кадрів з охорони здоров'я України до світових стандартів / О. Коваленко // Державне управління та місцеве самоврядування. – 2016. – Вип. 2 (29). – С. 143-146.
5. Лашкул З.В. Особливості підготовки керівників охорони здоров'я в сучасних умовах: завдання держави у забезпеченні ефективної кадрової політики системи охорони здоров'я: матеріали науково-практичної конференції» (22 квітня 2015 р., м. Київ). 2015. – С. 66-70
6. Погоріляк Р. Ю. Вивчення проблеми підготовки сучасних керівних кадрів охорони здоров'я в Україні / Р. Ю. Погоріляк, О. П. Гульчій // Україна. Здоров'я нації. – 2015. – № 4(36). – С. 76-80
7. Попченко Т.П. Щодо кадрової політики у реформуванні вітчизняної сфери охорони здоров'я. Аналітична записка Національного інституту стратегічних досліджень при Президентові України. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/808/>.

References.

1. Avramenko, T.P. (2012) Kadrova polityka u reformuvanni sfery okhorony zdorov'ia: analit. dop. [Personnel policy in health care reform: an analyst. ext.]. NISD, Kyiv, 35 p.
2. Hrishnova, O. and Brintseva, O. (2019) "Formation of human capital in the field of health care: problems and directions of reduction of fictitiousness". Ekonomika, vol. 2(203). pp. 11-15.
3. Dovidnyk «Medychni kadry ta merezha zakladiv okhorony zdorov'ia systemy MOZ Ukrainy za 2017-2018 roku» [Handbook "Medical personnel and the network of health care facilities of the Ministry of Health of Ukraine for 2017-2018"] (2019) Derzhavnyj zaklad «Tsentr medychnoi statystyky MOZ Ukrainy», 66 p.
4. Kovalenko, O. (2016) "Bringing the principles of training of modern management personnel in health care of Ukraine to world standards", Derzhavne upravlinnia ta mistseve samovriaduvannia. Vol. 2 (29). pp. 143-146.
5. Lashkul, Z.V. (2015) "Features of training of health care managers in modern conditions: the task of the state in ensuring an effective personnel policy of the health care system". Materialy naukovo-praktychnoi konferentsii «Zavdannia derzhavy u zabezpechenni efektyvnoi kadrovoi polityky systemy okhorony zdorov'ia». pp. 66-70.
6. Pohoriliak, P.Yu. and Hul'chij, O.P. (2015) "Study of the problem of training modern health care managers in Ukraine", Ukraina. Zdorov'ia natsii. Vol. 4(36). pp. 76-80.
7. Popchenko T. P. "Regarding personnel policy in the reform of the domestic health care sector", Analitichna zapyska Natsional'noho instytutu stratehichnykh doslidzhen' pry Prezydentovi Ukrainy, [Online], available at: <http://www.niss.gov.ua/articles/808/>.

Стаття надійшла до редакції 20.09.2019 р.